

मफुकृवि ईवार्ता

फेब्रुवारी
२०२१

कृषि विद्यापीठात रब्बी पीक दिन व शिवार फेरीचे आयोजन

दि. १७ फेब्रुवारी, २०२१. शेतकऱ्यांसाठी सन २००९ पासून रब्बी पीक दिन व शिवार फेरीचा उपक्रम कृषि विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने अविरोध सुरु आहे. या रब्बी पीक दिनानिमित्त शेतकरी, विस्तार अधिकारी व विद्यार्थ्यांना एकाच ठिकाणी रब्बी पिकांचे तंत्रज्ञान बघण्यास मिळते. ज्या कोरडवाहू क्षेत्रात कडबा देखील हाती लागत नसे त्या क्षेत्रात विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान वापरून शेतकऱ्यांनी शाश्वत उत्पादन घेतले आहे. शेतीला तंत्रज्ञानाची जोड दिल्यास उत्पादनात क्रांती घडू शकते असे शेतकऱ्यांचेच अनुभव असल्याचे प्रतिपादन संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्वारी सुधार प्रकल्प येथे रब्बी पीक दिन व शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी अध्यक्षीय मार्गदर्शन विद्यापीठाचे संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख बोलत होते. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून कृषि विभागाचे मृदसंधारण आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन संचालक डॉ. नारायण शिसोदे उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर कार्यकारी परिषद सदस्य प्रा. नाथाजी चौगुले, विभागीय कृषि सहसंचालक श्री. बसवराज बिराजदार, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, वनस्पती शास्त्र विभाग प्रमुख श्री. अशोक जाधव, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी जगताप, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. श्रीमंत रणपिसे उपस्थित होते.

प्रमुख मार्गदर्शन करतांना डॉ. नारायण शिसोदे म्हणाले कृषि विस्तारामध्ये समाज माध्यमांचा वापर वाढत असल्याने शेतकऱ्यांनी अलर्ट आणि डिजिटल होणे गरजेचे आहे. शेतकरी कृषि सल्ल्यासाठी किसान पोर्टलवर नांव नोंदवावे. पीक

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

स्पर्धेमुळे तंत्रज्ञानाचा योग्य प्रसार होतांना दिसत असल्याने पीक स्पर्धेच्या उपक्रमात शेतकऱ्यांनी जास्तीत जास्त सहभाग नोंदवावा असे आवाहन यावेळी त्यांनी केले. कार्यकारी परिषद सदस्य प्रा. नाथाजी चौगुले म्हणाले अजुनही काही जिल्ह्यांमध्ये शेतकरी पिकास मोकाट पध्दतीने पाणी देतात. हे चित्र डुबक सिंचन ते ठिबक सिंचन असे बदलणे गरजेचे आहे. याप्रसंगी कुलसचिव श्री. मोहन वाघ म्हणाले कृषि विद्यापीठांनी विकसीत केलेले वाण आणि शेतकऱ्यांचे कष्ट यामुळे देश अन्नधान्यात स्वयंपूर्ण झाला. कृषि तंत्रज्ञानाचा प्रभावी प्रसार करण्यासाठी समाज माध्यमांचा प्रभावीपणे वापर आणि शेतकरी मित्र फौज निर्माण करणे गरजेचे आहे. येथून पुढे शेतमालाच्या मुल्यवर्धनावर आणि शेतीपुरक उद्योग यावर जास्तीत जास्त प्रशिक्षण होणे गरजेचे आहे. यावेळी विभागीय कृषि सहसंचालक श्री. बसवराज बिराजदार, प्रगतशील शेतकरी कृषिभुषण विष्णू जरे आणि श्री. रामदास अडसुरे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले.

यावेळी डॉ. दिपक दुधाडे, डॉ. बबनराव इल्हे, डॉ. सुयेश चौधरी, डॉ. विनायक जोशी यांनी शेतकऱ्यांना रब्बी पिकांविषयी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी रब्बी पिकांचे कृषि प्रदर्शन भरविण्यात आले होते. या प्रदर्शनात विद्यापीठाने विकसीत केलेले रब्बी पिकांचे तंत्रज्ञान दाखविण्यात आले. या प्रदर्शनास मान्यवरानी आणि शेतकऱ्यांनी भेट दिली. यामध्ये रब्बी ज्वारी, गहू, हरभरा, करडई तसेच भाजीपाला पिकांचा समावेश होता. या व्यतिरिक्त विद्यापीठाच्या प्रक्षेत्रावर रब्बी पिकांच्या ८० वाणांचे प्रात्यक्षिके आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी आयोजित कृषि प्रदर्शनाचा लाभ शेतकऱ्यांनी घेतला. या प्रात्यक्षिकांना शेतकऱ्यांनी आवर्जून भेटी दिल्या. यावेळी शेतकऱ्यांनी विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान जाणून घेतले.

या प्रसंगी कृषि विद्यापीठाचे विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, विद्यापीठाचे शास्त्रज्ञ, कृषि विभागाचे अधिकारी, शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. सचिन सदाफळ आणि आभार प्रसारण केंद्र प्रमुख डॉ. पंडित खर्डे यांनी मानले.

जलसंसाधनांचे प्रतिमाने विषयावर आंतरराष्ट्रीय ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २२ फेब्रुवारी, २०२१. जलसंसाधनांच्या प्रतिमानांच्या मदतीने भविष्यात किती शेती उपयोगी जलसाठा शिल्लक आहे याचा अचूक अंदाज लावला जाऊ शकतो. त्याचप्रमाणे या प्रतिमानांच्या मदतीने आपल्याला भविष्यातील पावसाचा व हवामानाचा अचूक अंदाज लावला जाऊ शकतो. विविध सॉफ्टवेअरच्या मदतीने बनविलेल्या जलसंसाधनांच्या प्रतिमानांनी पाणी बचत व पाणलोट क्षेत्राचे काटेकोर व्यवस्थापन केले जाऊ शकते असे प्रतिपादन रुक्मी येथील राष्ट्रीय जल विज्ञान संस्थेचे संचालक डॉ. जे. व्ही. त्यागी यांनी केले.

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्रामार्फत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात जलसंसाधनांचे प्रतिमाने या विषयाचे एक आठवड्याचे ऑनलाईन आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या सांगता समारोप प्रसंगी रुरकी येथील राष्ट्रीय जल विज्ञान संस्थेचे संचालक डॉ. जे.व्ही. त्यागी बोलत होते. या प्रशिक्षणाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहसमन्वयक डॉ. अतुल अत्रे, आयोजक सचिव डॉ. मुकुंद शिंदे, आयोजकसह सचिव डॉ. प्रमोद पोपळे उपस्थित होते.

या ऑनलाईन आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणदरम्यान मुंबई येथील प्रख्यात भारतीय तंत्रज्ञान संस्थेचे प्रा. डॉ. अल्दो, वेस्टइंडिज विद्यापीठाचे डॉ. हाजी अजमतुल्ला, औरंगाबाद येथील सहकारी अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे डॉ. दत्तात्रय रेगुलवार, वरंगल तेलंगाणा येथील राष्ट्रीय तंत्रज्ञान संस्थेचे डॉ. मनिष पांडे व डॉ. लिटन रे, बेळगाव येथील के.एल.इ. अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे अधिष्ठाता डॉ. राजकुमार रायकर, सुरत येथील सरदार वल्लभभाई राष्ट्रीय तंत्रज्ञान संस्थेचे सौ. अलका शर्मा व श्री. प्रविण राठोड या प्रमुख वक्त्यांनी जलसंसाधनांच्या प्रतिमानांच्या विविध विषयावर मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत व ओळख डॉ. अतुल अत्रे यांनी केले. या एक आठवड्याच्या प्रशिक्षणाचा आढावा डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी सादर केला. डॉ. गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पामध्ये सुरु असलेल्या उपक्रमांची माहिती सादर केली. या आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणात अमेरीका, थायलंड, अफगाणिस्तान, इथोपिया, नामेबिया इ. देशांमधून २५० विद्यार्थी, शास्त्रज्ञ, उद्योगजगातील अधिकारी व स्वयंसेवी संस्थेच्या प्रतिनिधिंनी सहभाग नोंदवला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. मंगल पाटील यांनी केले तर आभार डॉ. अतुल अत्रे यांनी मानले. कार्यक्रम समन्वयक म्हणुन इंजि. कल्पेश बोरसे, डॉ. वैभव मालुंजकर व डॉ. मंगल पाटील यांनी काम पाहिले.

अॅग्री इंडिया हॅकॅथॉनमध्ये फुले रोबोला एक लाख रुपयाचे बक्षीस

फेब्रुवारी २०२१. केंद्रीय कृषि व किसान कल्याण मंत्रालय आणि भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, पुसा, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने अॅग्री इंडिया हॅकॅथॉन २०२० आयोजन केले होते. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिककृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्राचे सदस्य डॉ. सचिन नलावडे यांनी सादर केलेल्या फुले रोबो काटेकोर पीक संरक्षणासाठी रिमोट संचलित छोटेखानी स्वयंचलित यंत्राला रु. एक लाख रुपयाचे बक्षीस मिळाले आहे. त्याचबरोबर, राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेअंतर्गत इन्क्युबेशन, तंत्रज्ञानाचे प्रमाणीकरण करणे व त्यामध्ये योग्य त्या सुधारणा करण्यासाठी रु. ५ ते २५ लाखांचे अनुदान मिळवण्यासाठी पात्र ठरला आहे.

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

अॅग्री इंडिया हॅकॅथॉन २०२० वेगवेगळ्या टप्प्यामध्ये घेण्यात आले तसेच पाच प्रमुख संकल्पनांच्या आधारे संपूर्ण भारतातून अर्ज मागविण्यात आले होते. अॅग्री इंडिया मीट या संकल्पनेतून विविध विषय तज्ञांचे ऑनलाईन व्याख्यान व संभाषण स्पर्धाकांना आकर्षित करण्यासाठी आयोजन करण्यात आले होते. हॅकॅथॉनसाठी ६००० पेक्षा जास्त प्रकल्पांनी सहभाग नोंदविला होता.

हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या हॅकॅथॉनसाठी ५ प्रकल्पांची नोंदणी केली होती. यामध्ये प्राध्यापक, संशोधक सहयोगी व पी.एच.डी विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता. नोंदणी केलेल्या ६००० प्रकल्पांपैकी ३०० प्रकल्पांची निवड पुढील टप्प्यांसाठी करण्यात आली. 'फुले रोबो', रोबोटीक हावेस्टर आणि व्हेरीयबल रेट फल्टीराइजल अॅप्लीकेटर या तीन प्रकल्पांची पुढील टप्प्यासाठी निवड झाली. या टप्प्यामध्ये ऑनलाईन सादरीकरण तीन दिवस घेण्यात आले. यामध्ये तीन तज्ञांनी स्पर्धाकांना व्यावसायिक मार्गदर्शन तसेच त्यांचे मुल्यामापन केले. ३०० प्रकल्पांपैकी ६० प्रकल्पांची महा अंतिम फेरीसाठी निवड करण्यात आली. 'फुले रोबो' हा प्रकल्प पहिल्या ६० प्रकल्पांमध्ये महा अंतिम फेरीसाठी निवडला गेला.

महा अंतिम फेरीची स्पर्धा ऑनलाईन घेण्यात आली. निवडलेल्या ६० स्पर्धाकांनी ऑनलाईन सादरीकरण जुरीना केले. यामध्ये डॉ. व्ही.के. तिवारी, डायरेक्टर, आय.आय.टी., खरगपूर यांचे अध्यक्षतेखाली लपाच जुरीनी स्पर्धाकांचे मूल्यामापन केले. तंत्रज्ञानाची/नाविण्याची गरज, योग्यता, उपयोगिता, बाजारातील त्याची गरज या सर्व बाबींवर तज्ञांनी स्पर्धाकांना प्रश्न विचारून सखोल विश्लेषण आणि परिक्षण केले. 'फुले रोबो' हा फळबागेसाठी विकसीत करण्यात आला आहे. सन २०२० हे कोरोना बरोबरच बदलत्या हवामानाचे सुचक म्हणून ओळखले जाईल. या वर्षी पाऊस दोन महिने लांबला. अवकाळी पावसामुळे द्राक्ष व डाळिंब शेतकऱ्यांना फवारणी करणे फार जिकरीचे झाले होते. यामध्ये ट्रॅक्टरचलित स्प्रेअर अडकण्याचे प्रमाण खूप होते व अडकलेला ट्रॅक्टर काढण्यासाठी दोन तीन ट्रॅक्टर एकमेकांना जोडावे लागत होते. त्यामुळे शेतकरी खूप त्रस्त झाले आहे. यावर उपाय म्हणून फुले रोबो काटेकोर पीक संरक्षणासाठी रिमोट संचलित छोटेखानी स्वयंचलीत हे खास यंत्र बनविण्यात आहे.

'फुले रोबो' हा बॅटरीवर चालणारा, मनुष्यविरहीत असून तो रिमोट कंट्रोलरच्या सहाय्याने चालविला जातो. तसेच उतारावर तसेच चिखलात चांगल्या प्रकारे पकड/ट्रॅक्शन मिळवण्यासाठी रबरी ट्रॅकचा वापर करण्यात आला आहे. त्याचबरोबर रोवरला चालवण्यासाठी बॅटरीचा वापर करण्यात आला असून त्याचे अंदाजे वजन १५० किलो असून त्यामध्ये ७० लीटर द्रावणाचा समावेश आहे. यामध्ये सध्या सेन्ट्रीफ्युगल नोजलचा वापर करण्यात आला असून त्यामुळे उत्तम प्रकारची फवारणी केली जाते. या रोवरच्या सहाय्याने वेळेची व शक्तीची बचत होणार आहे व तो चालविणाऱ्या मनुष्याचा हानिकारक रसायनाच्या पासून बचाव होतो. त्याचबरोबर किटकनाशकांची बचत होते. कमी वजनामुळे जमिनीचे कॉम्पॅक्शन होत नाही. शेतकऱ्यांसाठी येणाऱ्या काळात वरदान ठरेल.

स्प्रेयिंग रोवर विकसीत करण्यासाठी कास्ट प्रकल्प व ASAP अॅग्रीटेक LLP नाशिक यांनी मेहनत घेतली. फुले रोबो या प्रकल्पाचे प्रमुख डॉ सचिन नलावडे, सहयोगी संशोधक डॉ. गिरिषकुमार भणगे, इंजि. योगेश दिघे, इंजि. श्रद्धा वराळे तसेच ASAP अॅग्रीटेकचे कार्यकारी संचालक श्री.अजित खर्जूल व त्यांच्या टिमने विशेष मेहनत घेतली. फुले रोबो प्रकल्प यशस्वी करण्यासाठी कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह-प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, खरेदी अधिकारी डॉ. अतुल अत्रे यांनी वेळोवेळी प्रोत्साहन दिले. विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधक संचालक डॉ.शरद गडाख आणि सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार यांचे मार्गदर्शन लाभले.

मफुकृवि ई वार्ता

फेब्रुवारी
२०२१

सोलापूर विभागीय कृषि संशोधन केंद्राद्वारे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

दि. ९ फेब्रुवारी, २०२१. सततचा दुष्काळ आणि पाण्याच्या जेमतेम उपलब्धतेच्या पार्श्वभूमीवर कोरडवाहू शेतकऱ्यांना शाश्वत उत्पादनासाठी सोलापूरातील कृषि संशोधन केंद्राने दिलेले तंत्रज्ञान, शिफारशी फायदेशीर आहेत असे मत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांनी मद्रे (ता. दक्षिण सोलापूर) येथे व्यक्त केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत अखिल भारतीय समन्वित करडई संशोधन प्रकल्प, विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, सोलापूर यांच्या वतीने मद्रे (ता. दक्षिण सोलापूर) येथे करडई पिकासंबंधी आद्यरेषीय पीक प्रात्यक्षिके व शेतकरी मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. त्यावेळी डॉ. ढवण बोलत होते. विद्यापीठाचे निवृत्त सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. अजितकुमार देशपांडे, आत्माचे प्रकल्प संचालक मदन मुकणे, विभागीय कृषि संशोधन केंद्राचे सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. विजय अमृतसागर, डॉ. डी.व्ही. इंडी, डॉ. सुहास उपाध्ये यावेळी उपस्थित होते. डॉ. ढवण म्हणाले की कोरडवाहू शेतीमध्ये पावसाचा लहरीपणा, सततचा दुष्काळ, शेतीमालाला मिळत नसलेला हमीभाव अशी अनेक संकटे आहेत. पण त्यावर मात करून कोरडवाहू शेतीमध्ये शाश्वतता आणण्यासाठी प्रयत्न असतो. कोरडवाहू शेतकऱ्यांचे कष्ट, धडपडीला महत्व आहे. करडई पैदासकार डॉ. शहाजी शिंदे यांनी प्रास्ताविक केले. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांनी पीक प्रात्यक्षिकांची पाहणी केले. यावेळी विभागीय कृषि संशोधन तज्ञांचे मार्गदर्शन शेतकऱ्यांना लाभले.

अभिनंदन

कोरडवाहू फळे संशोधन प्रकल्पाला उत्कृष्ट केंद्र पुरस्कार

अखिल भारतीय समन्वित कोरडवाहू फळे संशोधन प्रकल्प, उद्यानविद्या विभाग, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांना सन २०२० चा उत्कृष्ट केंद्र पुरस्कार, भाकृअप-सीआयएएच, बीकानेर यांचे तर्फे दि. २६ ते २८ फेब्रुवारी, २०२१ ला झालेल्या वार्षिक आढावा बैठकीत प्रदान करण्यात आला.

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

कृषि व पुरक क्षेत्रात कृषि उद्योजकता व रोजगाराच्या संधी या विषयावर ऑनलाईन कार्यक्रमाचे आयोजन

दि. १ ते ११ फेब्रुवारी, २०२१. कृषि उत्पादनाचे मुल्यवर्धन केल्यास शेतकऱ्यांच्या उत्पादनामध्ये नक्कीच वाढ होईल. कृषि उद्योजकता यामुळे ग्रामिण भागातून शहराकडे स्थलांतराचे प्रमाण कमी होऊन ग्रामिण भागातील खेडे कृषि उद्योजकतेच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण होतील. तसेच कृषि उद्योजकतेमधून स्वयंरोजगाराच्या संधी निर्माण होऊन अर्थजन करणे शक्य आहे. कृषि उद्योजकता विकासातून रोजगाराच्या संधी निर्माण केल्या जावू शकतात व अशा प्रकारच्या विविध व्याख्यानमालेचे आयोजन विद्यार्थी व प्राध्यापक वर्गासाठी करण्यात यावे असे प्रतिपादन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक डॉ. जी. व्यंकटेश्वरलु यांनी केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर महाविद्यालय आणि जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली पुरस्कृत हवामान शेती आणि जल व्यवस्थापन करीता आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृषि व पुरक क्षेत्रात कृषि उद्योजकता व रोजगाराच्या संधी या विषयी दोन आठवड्यांचे ऑनलाईन व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते. या व्याख्यानमालेच्या सांगता समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. जी. व्यंकटेश्वरलु बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर कृषि महाविद्यालय, हळगावचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह-समन्वयक डॉ. बी.बी. ढाकरे, आयोजक सचिव डॉ. बी.एम. भालेराव, आयोजक सह सचिव डॉ. व्ही. एस. पाटील आणि डॉ. एम.आर. पाटील उपस्थित होते.

यावेळी मार्गदर्शन करतांना कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण म्हणाले की कृषि क्षेत्रामध्ये मोठ्या प्रमाणात रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत तसेच कृषि उद्योजकतेच्या माध्यमातून उत्पादनांचे मुल्यवर्धन करून देशांतर्गत तसेच परदेशातील बाजारपेठेत अधिक मागणी कशी राहिल याकडे लक्ष द्यायला हवे. तसेच कृषि उद्योजकता प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम तयार करून योग्य अमंलबजावणीच्या माध्यमातून जास्तीत जास्त रोजगाराच्या संधी निर्माण करण्याचे पर्याय उपलब्ध करावेत.

यावेळी बोलतांना डॉ. शरद गडाख म्हणाले की कृषि क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना कृषि उद्योगामध्ये मोठ्या प्रमाणात रोजगाराच्या संधी उपलब्ध असून स्वयं रोजगारामार्फत स्वतःचा सर्वांगीन विकास करावा. यावेळी प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत आणि ओळख डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी करून दिली. या दोन आठवड्यांच्या व्याख्यानमालेचा आढावा डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी सादर केला. याप्रसंगी कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पामध्ये सुरु असलेल्या उपक्रमांची

मफुकृवि

ई वार्ता

फेब्रुवारी
२०२१

माहिती सादर केली. याप्रसंगी श्री. सुनिल शिंदे, फाऊंडर ग्रेफ मास्टर, कंस्टंट नाशिक, नाशिकचे पोल्ट्री उत्पादक श्री. श्रीकृष्ण गांगुर्डे, बारामतीच्या कृषि उद्योजक सौ. स्वाती शिंगाडे, पुण्याचे श्री. देवेंद्र जगताप, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, डॉ. बीएसकेकेव्ही, दापोलीचे माजी अधिष्ठाता डॉ. एन. जे. ठाकूर, अमूलचे डॉ. प्रकाश औटी, नाशिकचे श्री. विक्रम काजळे, कुंडल अॅकॅडमी, सांगलीचे अतिरिक्त संचालक डॉ. शैलेंद्रकुमार जाधव, उदयन इंफोचे श्री. उल्हास भाले, इंडोफिल इंडस्ट्रीचे श्री. नरेंद्र राणे हे या व्याख्यानमालेसाठी प्रमुख वक्ते म्हणून लाभले.

या दोन आठवड्यांचे ऑनलाईन व्याख्यानमालेसाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर व आचार्य पदवीचे एकुण १८२ विद्यार्थी उपस्थित होते. या सांगता समारंभ कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन डॉ. शुभांगी घाडगे यांनी केले तर आभार डॉ. एम. आर. पाटील, यांनी मानले. कार्यक्रम समन्वयक म्हणून डॉ. शुभांगी घाडगे, डॉ. सेवक ढेंगे व इंजि. मोहसिन तांबोळी यांनी काम पाहिले.

राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय उच्च कृषि शिक्षणातील संधी या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन

दि. २४ फेब्रुवारी, २०२१. व्यक्तीने विविध शैलीचा विकास करून घ्यावा तसेच देशांतर्गत आणि परदेशात शिक्षण प्राप्त करणे हे अनुभव महत्वाचे आहेत. सोबतच व्यक्तीने सामाजिक, व्यवस्थापन, तांत्रिक आणि कार्यात्मक इत्यादी शैलीचा विकास करावा असे प्रतिपादन हैदराबाद येथील राष्ट्रीय कृषि विस्तार व्यवस्थापन संस्थेचे संचालक डॉ. सरवनन राज यांनी केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर महाविद्यालय आणि जागतिक बँक अर्थ सहाय्यीत, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली पुरस्कृत हवामान शेती आणि जल व्यवस्थापन करीता आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय उच्च कृषि शिक्षणातील संधी या विषयी चार दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या सांगता समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून हैदराबाद येथील राष्ट्रीय कृषि विस्तार व्यवस्थापन संस्थेचे संचालक डॉ. सरवनन राज बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण उपस्थित होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर कृषि महाविद्यालय, हळगावचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह-समन्वयक डॉ. एम. जी. शिंदे, आयोजक सचिव डॉ. एम.बी. धादवड, आयोजक सह

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

सचिव डॉ. टी.के. देवकर, डॉ. एम.आर. पाटील, डॉ. सचिन सदाफळ, कार्यक्रम समन्वयक डॉ. डी. एन. फराटे उपस्थित होते.

कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण म्हणाले की अशा प्रकारच्या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय कृषी क्षेत्रातील संधीची माहिती होऊन विद्यार्थ्यांनी जास्तीत जास्त या संधीचा उपयोग करावा. अशा प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे वेळोवेळी आयोजन केल्यास विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय कृषी शिक्षणासाठी प्रेरणा मिळेल. यावेळी डॉ. शरद गडाख म्हणाले की, कृषि उच्च शिक्षणाकरीता भारतात विविध शासकीय शिक्षण संस्था कार्यान्वित असून त्यांचे प्रमुख उद्दिष्ट शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार हे आहे. बदलत्या काळात समाजाची व कृषि उद्योजगताची गरज भागविण्याकरीता जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना कृषि उच्च शिक्षणाच्या दिशेने वाटचाल करणे आवश्यक आहे.

अन्नशास्त्र तंत्रज्ञान विभागाचे प्रमुख डॉ. उत्तम चव्हाण, उत्तर प्रदेश येथील भारतीय पशुविज्ञान संशोधन संस्थेचे विस्तार शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. महेश चंदर, बंगलोर येथील शेतकरी उत्पादक संस्थेचे संचालक, डॉ. अशोक अलुर, जैव तंत्रज्ञान विभागाचे प्राध्यापक डॉ. पवन कुलवाल, कोल्हापूर येथील कृषी महाविद्यालयाचे सहयोगी प्राध्यापक डॉ. संग्राम धुमाळ, अमेरीका येथील डॉ. विजय पराळकर, पुणे कृषी महाविद्यालयाचे सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. ताई देवकाते, सोलापूरचे राष्ट्रीय डाल्फिब संशोधन केंद्राचे शास्त्रज्ञ डॉ. सोमनाथ पोखरे हे प्रशिक्षक म्हणून लाभले. यावेळी पाहुण्यांचे स्वागत व ओळख डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी तर प्रशिक्षणाचे प्रास्ताविक डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी केले. या प्रसंगी कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पामध्ये सुरु असलेल्या विविध उपक्रमांची माहिती सादर केली.

या चार दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर व आचार्य पदवीचे एकुण २९१ विद्यार्थी उपस्थित होते. या सांगता समारंभ कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. शुभांगी घाडगे यांनी केले तर आभार डॉ. एम.बी. धादवड यांनी मानले. कार्यक्रम समन्वयक म्हणुन डॉ. शुभांगी घाडगे व डॉ. सेवक ढेंगे यांनी काम पाहिले.

* * *

मार्च महिन्यातील कृषि सल्ला

भुईमूग (उन्हाळी)

- भुईमूगाच्या उपटया वाणासाठी पेरणीनंतर ३५ व ४५ दिवसांनी दोन वेळा पिकांवर रिकामा झूम फिरवावा.
- उभ्या पिकांतील सुक्ष्म अन्नद्रव्यांची कमतरता भरून काढण्यासाठी ०.५ टक्के लोह व ०.२ टक्के झिंक सल्फेट या मिश्रणाची पेरणीनंतर ३०, ५० व ७० दिवसांनी फवारणी करावी.
- पाने पोखरणाच्या किंवा गुंडाळणाच्या अळीच्या नियंत्रणासाठी कार्बारील ५० टक्के भुकटी ४० ग्रॅम किंवा क्लिनॉलफॉस २५ टक्के प्रवाही २० मिली या प्रमाणात १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. पाने खाणाऱ्या अळीच्या नियंत्रणासाठी क्लोरोपायरीफॉस २० मिली १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

ऊस

- १६ आठवडे वयाच्या लागणीस हेक्टरी एकूण शिफारशित खतमात्रेच्या १० टक्के नत्र (३४ किलो नत्र) म्हणजेच ७४ किलो निम कोटेड युरीया खताचा तिसरा हप्ता द्यावा.
- पक्क्या भरणी योग्य वाढलेल्या २० आठवडे वयाच्या उसात आंतरपीके घेतली असल्यास त्यांची परिस्थिती पाहून काढणी करा अथवा सरीतच दाबून भरणीची तयारी करा. यावेळी नांगरीच्या सहाय्याने सरीचे वरंबे फोडून बाकी राहिलेली रासायनिक खतांची मात्रा ४० टक्के (१३६ किलो नत्र) म्हणजेच २९५ किलो युरीया ५० टक्के स्फुरद व

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

- पालाश (प्रत्येकी ८५ किलो) म्हणजेच ५३१ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट आणि १४२ किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश एकत्र चांगले मिसळून हेक्टरी एकूण सऱ्यांच्या संख्येत विभागून रिजरने भरणी करावी व रानबांधणी करून लगेच पाणी द्यावे.
- आवश्यकतेनुसार जमिनीचा मगदुर आणि जमिनीतील ओलावा पाहून ८ ते १० दिवसाच्या अंतराने नियमित पाणीपुरवठा करावा.
- ठिबक सिंचनाची सोय असल्यास १० ते २० आठवड्यापर्यंत उसाच्या वाढीच्या अवस्थेनुसार प्रति हेक्टरी ९ किलो नत्र, ५ किलो स्फुरद व ३ किलो पालाश पाण्यात विरघळणारे ही अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने अकरा समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत.

गहू

- पीक तयार होताच वेळेवर कापणी करावी. काही जातींचे दाणे शेतात झडतात. त्यामुळे बरेच नुकसान होते. म्हणून पीक पक्क होण्याच्या २ ते ३ दिवस अगोदर कापणी करावी. कापणीच्यावेळी दाण्यातील ओलाव्याचे प्रमाण १५ टक्के असावे. गव्हाची मळणी यंत्राच्या सहाय्याने करावी. मळणी करतांना दाणे फुटणार नाहीत याची काळजी घ्यावी.

फळबाग व्यवस्थापन

- डाळिंब – रस शोषणाऱ्या फुलकिडे, फळ पोखरणारी अळी या किडींचे नियंत्रण करावे. मधमाशी पेट्यांचे संवर्धन करावे. तेल्या रोगाचा प्रार्दुभाव टाळण्यासाठी हंगामी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना कराव्यात. पाणी नियंत्रित वापरावे.
- सिताफळ – नत्रांची उर्वरीत मात्रा द्यावी. बहार धरलेल्या बागेत मशागत पूर्ण करावी.
- बोर – बाग ताणावर सोडावी.
- आवळा – अनावश्यक फांद्या काढाव्यात.
- कागदी लिंबू व मोसंबी – गरजेनुसार सुक्ष्म अन्नद्रव्यांची फवारणी करावी.

भाजीपाला व्यवस्थापन

- उन्हाळी वेलवर्गीय भाजीपाला पिकांस खुरपणी देऊन नत्र खताचा दुसरा हप्ता द्यावा.
- वेलवर्गीय पिकांना आधार देण्याचे काम पूर्ण करावे.
- उन्हाळी भेंडी काढणी एक दिवस आड करावी.
- गवार पिकाची काढणी सुरू करावी.
- रबी टोमॅटो पिकाची काढणी योग्य वेळी करावी. लांब अंतराच्या बाजारपेठेसाठी पाठवायचे असल्यास फळांवर लाल रंगाची छटा आल्यावर टोमॅटोची काढणी करावी.
- रबी हंगामातील कोबीवर्गीय पिकांची काढणी करावी. रबी हंगामातील लसूण पिकांवर कोळी या किडीचा प्रार्दुभाव होण्याची शक्यता असते. कोळीच्या नियंत्रणासाठी योग्य ते उपाय करावेत.
- रबी हंगामातील कांदा पीक पोसण्याचे अवस्थेत असल्यास पालाशयुक्त खताचा फवारा द्यावा.
- वेलवर्गीय भाजीपाल्यावर भुरी व करपा रोगाचा प्रार्दुभाव दिसून आल्यास नियंत्रणाचे उपाय करावेत.

मफुकृवि

फेब्रुवारी
२०२१
ई
वार्ता

आले

- पूर्वमशागत जसे १ फूट खोल उभी व आडवी नांगरट करुन १ ते २ कुळवाच्या पाळ्या जमीन भुसभुशित करावी.
- हेक्टरी ७५ किलो स्फुरद व ७५ किलो पालाश या खतांचा संपूर्ण हप्ता द्यावा.
- शेवटच्या कुळवाच्या पाळी आगोदर हेक्टरी ३५ ते ४० टन चांगले कुजलेले शेणखत द्यावे.
- जमिनीतील बहुवार्षिक तणांचे कंद, काश्या वेचून गोळा कराव्यात, मोठे दगड-गोटे वेचून काढावेत.
- जमिनीच्या प्रकारानुसार लागवड प्रामुख्याने सपाट वाफे, सरी वरंबा पध्दत आणि रुंद वरंबा किंवा गादी वाफ्यावर करावी.
- सपाट वाफे पध्दतीत जमिनीच्या उतारानुसार २x१ मी. किंवा २ x ३ मी. चे सपाट वाफे करुन २० x २० सें.मी. किंवा २२.५ x २२.५ सें.मी. अंतरावर लागवड करावी.
- सरी वरंबा पध्दतीत लाकडी नांगराच्या सहाय्याने ४५ सें.मी. वरती सऱ्या पाडून घ्याव्यात. वरंबाच्या दोन्ही बाजुस वरुन १/३ भाग सोडून २ इंच खोल, दोन रोपामधील अंतर २२.५ सें.मी. ठेवून लागवड करावी.
- रुंद वरंबा किंवा गादी वाफा पध्दत :- आधुनिक सिंचन पध्दती जसे तुषार सिंचन, ठिबक सिंचनाचा वापर केला जातो अशा ठिकाणी ही पध्दत वापरली जाते. १५ ते २० टक्के उत्पादन जास्त मिळते. जमिनीच्या उतारानुसार ९०-१२० सें.मी. वरती सरी पाडून घ्यावी म्हणजे मधील वरंबा ४५-६० सें.मी. रुंदीचा. दोन रुंद वरंब्यातील पाटाची रुंदी ४५-६० सें.मी. रुंद वरंब्याची उंची २० ते २५ सें.मी. ठेवून २२.५ सें.मी. x २२.५ सें.मी. वरती आले लागवड करावी.

अवजारे

विद्युत मोटारचलित फुले औषधी वनस्पती बियाणे कवच फोडणी यंत्र

- हिरडा व बेहडा इ. कवच फोडणीसाठी उपयुक्त.
- एक अश्वशक्ती सिंगल फेज विद्युत मोटारचलीत यंत्र.
- कार्यक्षमता १२५ ते १५० किलो ग्रॅम/तास.

प्रकाशक : डॉ. शरद गडाख
संचालक, विस्तार शिक्षण

प्रमुख संपादक : डॉ. पंडित खर्डे
प्रभारी अधिकारी, प्रसारण केंद्र

सहसंपादक : डॉ. सचिन सदाफळ
सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि विस्तार
श्री. सुनिल राजमाने
कृषि सहाय्यक

डिझाईनर : श्री. राजेंद्र जांभळे
श्री. सिध्दार्थ साळवे

मफुकृवि विस्तार प्रकाशन क्र. २३८१/२०२१